

## מגירוש ל"גירוש"

בצפון מערבה של אוקראינה, מוקפת נהרות ויערות, שוכנת לה העיירה "סוסניצה המרווחת — סביב לה מים ובתוכה קדחת" מעשרת אלפים תושביה כ־500 משפחות בלבד יהודים הם. עוסקים במסחר ובמלאכה ומטפחים ערכי חברה ותרבות יהודיים. קרנות וקופות לעזרה הדדית לכל שכבה ומעמד. בתי הכנסת השונים משמשים מקומות רכוז לפעולות חברה. בשנים שלפני מלחמת העולם הראשונה חודרת הקידמה לעיירה. מתארגנים חוגים לפעולה תרבותית והעתונות הציונית והסוציאליסטית, בעברית וברוסית, מופיעה בחוגים. כאלה החיים בעיירה עד בוא המהפכה. תנועת צ. ס. צעירי-ציון פיתחה פעולה ענפה, אם כי אסורה היתה התנועה ובלתי ליגלית. חייה היו במחותרת ומעשיה בסתר גם עם חילוף המשטרים. אסורים היינו בימי הצאר כסוציאליסטים ובימי השלטון הסובייטי כציונים.

בשנת 1922—1923 נוסדו בסוסניצה סניפי החלוץ וצ. ס. יוגנט-פארבאנד (ברית הנוער צ. ס.), אליהם הצטרפתי גם אני. חוגים אלה הקיפו את רוב הנוער היהודי בעיירה, פרט לאנשי יבסקציה, שסברו כי אין קיום ליהודים כעם ועליהם להתבולל, וכן צעירים אשר פחד השלטון מנעם מלהצטרף אלינו. עיקרם של אלה מבין בני בעלי-בתים שלפני המהפכה.

ב־4 במאי 1924 יצאתי להכשרה בילטה. היה שם משק חקלאי של "החלוץ" ע"ש י. טרומפלדור וקראו לו "כרם יוסף — תל-חי" (עד שנת 1927 היה החלוץ ליגלי ברוסיה). "כרם יוסף" היה פלג של קיבוץ ההכשרה "תל-חי" הגדול שבקרים. גרנו בבית בן קומותיים שעמד באמצע השטח של 1200 דונם: כרם, מקשה ומטע טבק. האחוזה היתה שייכת לפני המהפכה לאציל רוסי ועתה החכירה אותה העירייה להחלוץ לשם הקמת מקום הכשרה לעבודה חקלאית וחיי קולקטיב. פעולת ההכשרה במקום תחילתה בשנת 1923 והיא נפסקה בשנת 1925, עם חיסול קבוצת ההכשרה בילטה, עברו רוב החברים ל"תל-חי" הגדול, אני ועוד חבר עברנו לאודיסה. כאן, בסביבה זרה ועוינת היה עלינו למצוא דרכנו ועבודתנו. באמצעות הנוער המאורגן בצ. ס. קשרנו קשרים עם הישוב היהודי ופיתחנו פעולה ענפה בשטח הסברה ואירגון להכשרה ועליה. כאן, שכם אחד עם הותיקים, שהכשרתם נמשכה כבר למעלה מ־4—5 שנים, ניהלנו את הפעולה הציונית אל מול ההסתה הפרועה של היבסקציה.



בהיותי בחופשה בבית, אירגנה היבסקציה אסיפת-עם להשמצת החלוץ והתנועה הציונית. כנהוג בימים ההם ניתנה לי רשות הדיבור, והגבתי בחריפות על חסלנות היבסקציה. בעיקבות תגובה זו — בכדי לא להאסר — הייתי מוכרח להסתלק מהמקום. באותו זמן אושרתי כחבר במפלגה צ. ס. ונקבעתי כציר לוועידתה.

מועידת המפלגה חזרתי לאודיסה לפעולת אירגון. נדדתי ממקום למקום ע"פ רוב ברגל. באתי לבין "עמך" במישורי אוקראינה ובסרביה ומצאתי לב קשוב לדבר הציונות והחלוץ. באחד הימים נפגשתי עם חצקביץ ז"ל (חבר גבעת השלושה, אשר גם הוא נהרג ברפת, בדומה לחברנו קטוביץ ז"ל). הוא עסק באותה הפעולה והחלטנו לעשות דרכנו יחד. שכרנו עגלה עד פוקוטילובו — אחת העיירות בדרכנו — שם היה עלינו לעבור לעגלה אחרת. בהגיענו לשם, נשארתי באכסניה לחכות לחצקביץ שיצא לשכור עגלה אחרת. עד מהרה חזר ופניו קורנים, הוא השיג עגלה ותוך דקות מספר היא צריכה להגיע ולאסוף אותנו. לפני שהספקנו לארוז חבילותינו הופתענו ע"י ענק כבד-בשר, קצין המשטרה, שדרש מאתנו להודות. בזה תמה תקופה קצרה אמנם, אולם פעלתנית מאד. הובלנו למאסר.

בבית-הסוהר הוברר לנו שנפלנו בפח עקב פעולתו של מלשין שחדר לשורות "המכבי" בעיירה זו. הוא שמסר למשטרה על תועמלן "המכבי" שצריך להגיע, וכשבא חצקביץ ז"ל לחפש עגלה התחקו אחריו והגיעו לאכסניה ואסרו אותנו. הקצין רצה לשלוח אותנו ברגל לעיר המחוז, אלא שסרבנו ללכת ולאחר איום מפורש מפי חצקביץ שהוא יתלונן בג.פ.א. במוסקבה על התנהגות בלתי-הוגנת כלפי אסירים פוליטיים — נמצאה עגלה מרופדת בחציר ונשלחנו למחוז. כאן, בהקירות הג.פ.א. הוברר להם שנוסף לחטאי ציונות שלי עוד נוספו עלי חטאי אחותי גליה, שהיתה כבר בגירוש באי, בים הלבן. ספגתי מנתי הכפולה, אולם החזקתי מעמד. לאחר חקירות מרובות גורשנו לאשחבד שעל הגבול הפרסי. שם פגשנו בקבוצת מגורשים, רובם מהתנועה הציונית.

גם בגירוש לא פסקנו מפעולת אירגון התנועה. אירגנו חוג דרמטי, אשר קצר הצלחות מרובות בהצגותיו. התודענו לאוכלוסיה היהודית במקום והיה לנו טוב. מכאן הועברנו לקרסנובודסק שעל גדות הים הכספי, שם סבלנו חרפת רעב. פשוט לא קיבלנו עבודה והיינו רעבים. התקיימנו על שינה, משחק האישקוקי ועל אויר הים. זכורני שפעם בטיילנו ברחוב וקיבותינו הומות מעוצם רעב, מצאנו מטבע בן 20 קופיקות, בו קנינו ככר ומחצית הככר לחם.

4 חדשים שהיתי על שפת הים הכספי, כשנתקבלה הוראה להחזירנו לאשחבד, להכנת התעודות לגירוש המיוחל — ל"גירושנו" מברית-המועצות. תוך חדשיים ימים הותקנו הניירות ונשלחנו דרך בקו לאודיסה. הפעם זה היה הנמל ממנו הפלגנו ארצה.

בארץ, לאחר שהיה של 10 ימים בבית העולים, הצטרפתי לקבוצת "מעין" שבנס-ציונה, אשר השתייכה לקיבוץ המאוחד. בפברואר 1928 הועברנו — קבוצה של 8 אנשים — מנס-ציונה לעין-טבעון, לתפקידי עזרה לעין-חרוד, שעמדה אז בויכוח הגדול עם קבוצת המשקיסטים ובסימן עזיבתם של חברים שהלכו לכפר-ויתקין.

לאחר 3 שנים בעין טבעון עברנו לתל-יוסף לחיזוק קבוצת הקיבוץ המאוחד במקום. לאחר שלא אושרנו כחברים במקום (קראו לנו: חיילי טבנקין), עברנו באוגוסט 1932 למשק יגור.